

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Prologus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
J. B.
Hymique in
ejus honorem

60 *Hymnos aliquot in honorem S. Prudentii recitari olim, ut apparet, solitos, ex codice per-antiquo Divionensi, utpote quem a sexcentis aut septingentis annis exaratum, P. Chiffletius credidit, exceptos, in Mss. habemus; quos denique, licet barbore admodum compositos, huc transcribo, quod inter antiqua cultus S. Prudentii testimonia referri possint. Primus ex his ita habet:*

Justitiæ dono meruit qui jure vocari
Præpollens Domini martyr Prudentius, ipse
Auxilium nobis tribuat pietate rogatus,
Et secum faciat sanctam nos ducere vitam,
Quam meruit victor certans cum demone
semper,
Nunc cælo residet cæli Domino sociatus.
Laus tibi semper, Trinitas, et gloria perpes,
Gaudentes laudant superi quam perpete ci-
ves. Amen.

Secundi binæ priores lineæ ita sunt depravatæ, ut ex illis sensum ullum elicere non potuerim: reliqua vero Hymni pars sic se habet:

Honor quem sic sanctitatis plausu digno in-
citat, amor sanctus angelorum
Laudes Christo debitas perstringendo conre-
sultat, jubilans in æthera.

Alma fides meritorum ægrotantes recreat,
destitutos jam in mortem

Hos ad vitam revocat, zabulini * impeditos
nexibus hic relevat.

Psallat pulcras chorus laudes summo Patri
ingenito, canens simul...

Unicoque Filio, sanctum Pneuma venerando
per æterna sæcula.

61 *Tertius his verbis concipitur:*
Festum sacratu Martyris

Indicit annus versilis,
Quo scandit ad caelestia

Martyr hic Prudens Dindyma,
Illustri fulgens dogmate,

Dictus Prudentius nomine:
Ex Calagurri præcluis *

Enituit Prudentius;
Hic, postquam consul urbium

Frenos rexit nobilium:
Ad Domini vestigia

Mundi vertit fastigia;
Relictis vanitatibus,

Se junxit spiritualibus,
Et monachilem gratiam

Suscipit per prudentiam,
Sacra tenens certamina

Sanctorum laude plurima.
Ad passionis gloriam

Hic venit per justitiam,
Nunc ergo, Martyr optime,

Ora pro nobis sedule,
Ut Jesu Christi lumine

Tecum fruamur æthere.
Sit laus Patri cum Filio,

Et Flamini paraclito,
Virtus simul potentia

Omni sæculorum tempore. Amen:

Pleraque hoc Hymno contenta S. Prudentium, Turiasonensem episcopum, indicare, liquido apparebit Hymnum cum illius Actis, ad diem 28 Aprilis nostro in Opere excusis, conferenti: ut adeo a sæculis septem circiter S. Prudentius, Besuæ cultus, idem fuisse creditus sit, qui sanctus Prudentius Turiasonensis: at hanc opinionem num. 7 refutatam habes. His plura de S. Prudentio non inveni, et proin huic Commentario finem cogor imponere.

B

* demonis

recitari olim
soliti.

* inclutus

C

ACTA

TRANSLATIONES ET MIRACULA

S. PRUDENTII MARTYRIS.

Auctore Theobaldo, Besuensi monacho a.

Descripta ex Ms. codice Trecensi per Franciscum Chiffletium et edita per Philippum Labbeum t. II Bibliothecæ Mss. a pag. 605.

PROLOGUS.

Gloriosissimi athletæ Christi Prudentii præclara correcturus miracula, quæ olim adolescentulus sub ipsa studiorum et flagrantis ingenii acrimonia sparsim edideram, primo prælibare visum est, unde, et quando, et a quo delatus, Besuensi ecclesiæ tantus concessus sit thesaurus, corpus videlicet ipsius, sicut partim a majoribus, partim etiam in ipsa, in qua diutius observatus sum, Aquitania, accepti a fide dignis et probatissimis auctoribus. Res quidem difficilis atque ardua, dum incomprehensibilem ipsorum miraculorum b numerositatem atque magnitudinem mecum ipse reputo. Verum reticere de hujusmodi rebus infructuosum, Deoque valde displicens probatur. Cum deses servus pro talento humi defosso gravi sit addictus sententiæ. Talium siquidem rerum promulgatione divina, quæ semper mirabilis est in Sanctis suis, prædicatur magnificentia, et fortissimorum Christi bellatorum per palmam magis magisque celeberrima coruscet gloria; auditoribus quoque sacræ devotionis vehemens inspiratur flamma ad eorum deprecanda suffragia, et robustissimæ stimuli virtutis suscitatur ad ipsorum (si res sese præbeat) beatissima imitanda vestigia; siquidem et ipse cælestis Imperator ad corroborandos in acie spiritali dimicantium animos memoriam fecit mirabilem suorum c, atque virtutem operum suorum annunciat populo suo, ut supernam nanciscantur hæreditatem d.

Et ego quidem, ut jam præmissi, a primævo impuberis ætatis flore ad ea scedulis imprimenda, licet temerarius, animum appuleram, sed hinc philosophicis occupatus studiis, inde vero universæ materiæ mole considerata et exilis ingenii, faciundiaque tenuissimæ inopia, multis opus illud intermiseram lustris: at ubi, scholaribus omissis gymnasiis, desertor et transfuga sacratissimæ Christi me reddidi militiæ, efflagitatus sum fraterna charitate, ut incepta perficerem, pueriliter edita corrigere, omnia repeterem,

S. Prudentii
miracula
Theobaldus
scribere ag-
greditur,

b

F

c

d

ne eorum me-
moriam pereat.

AUCTORE
THEOBAUDO.

MIRACULORUM

LIBERI

CAPUT I.

*Sancti Prudentii natales,
gesta aliquot, martyrium
et ecclesia prope Narbo-
nem.*

A repeterem, involucris obtrusa enuclearem, et, si quid minus facete prolatum fuerat, urbanae comitatis lepori restituerem. Tandem assensum praebui, ne videlicet beatissimi Martyris opera insignia, temporum labentibus curricula obsoleta, oblivione invida funditus interirent. Quapropter ad gloriam Regnatoris Olympi, ipso Sancto amminiculante, conabor virtutum ejus, non omnia (cum sit impossibile) sed de innumeris pauca retexere miracula, quae vel celeberrima opinione, vel a veridicis comperi relatoribus, de quibus ambigere nefarium est. Quod si forte (ut fit) oratio incuria aut ignorantia aliquibus in locis suum nativum decus non videatur obtinere propter invenustioris eloquii insulsam vapiditatem, id diuturnae imputetur desuetudini: Sancto ergo Spiritui devota committamus carbasa, ut illas secundo successu epibata e jocundissimum canendo celeuma / ad optatum feliciter perveniat portum, invocata in auxilium Deitate.

ANNOTATA.

B a *Nomen suum gemina acrostichide Theobaudus ipse expressit ad calcem lib. iv. Miraculorum S. Prudentii: monachum vero Besuensem fuisse, colligitur e num. 19, ubi S. Prudentii miracula, a nescio quo (ut loquitur) nostratum, seu monacho Besuensi prius descripta fuisse ait, quam ipse eodem animo appulit. Lib. iv. Miraculorum S. Prudentii num. 73 Ansirici, Vesontionensis archiepiscopi, et celebratæ ab illo anno 4424 synodi meminit; unde, non ante hunc annum elucubrationem suam ad finem perduxisse, evincitur; quam olim, cum junior esset, ut ait principio Prologi, inchoarat. Besuæ porro notitiam habes a num. A Commentarii prævii.*

b *In his quidem, quæ de S. Prudentii miraculis narrat, fidem Theobaudus meretur: at præter ea, quæ ad S. Prudentii miracula, Besuæ facta, spectant, varia de S. Prudentii genere, de virtutibus, quibus in terris fuisit, de gestis ac martyrio narrat; a quibus cum sæculis aliquot remotus vixerit, nec pro illis auctores monumentave satis antiqua laudet; in his aliam non meretur passim fidem, quam quæ vulgari hominum traditioni tribui potest et debet.*

C c. *Psalm. 110, v. 4.*

d *Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo: ut det illis hæreditatem gentium. Ibidem v. 6 et 7.*

e *A Græco ἐπιβρατης, qui navi se committit.*

f *Κελευσμα seu κελευσμος exhortatio nautica est: sumitur hic pro cantu nautico, a nautis in eventibus prosperis, et felici navigationis termino adhiberi solito.*

Postquam celestis granum Frumenti, solo creditum, triduo cum multiplici animarum fruge a tartareis emergens umbris, sydereis se reddidit horreis a, misso Sancti Spiritus imbre, sparsoque divini verbi semine per orbem, assiduis incrementis fidelis cepit seges succrescere. Ardebat autem beata colonorum manus sacris incumbere sationibus, ut ante summi Patrisfamilias conspectus laborum suorum inferret fructus. Sed quid humani generis antiquo hoste maltiosius? Mox etenim, ut divinum animadvertit egregie pullulare agrum, cuncta corrumpere, aut potius radicitus extirpare germina, cunctisque cultoribus contendit supremi occasus inferre exitia. More videlicet faciens suos, ut, qui dudum in Domini sanguinem atrocissimas invidorum armaverat dextras, in servos etiam totius nequitia machinantis impia effunderet robora. Verum quia id per se solum, utpote longe alterius naturæ, quam nos, et nostris ab aspectibus semota, pericere non poterat, per sequaces pravitatis suæ principes adimplere satagebat: nam sicut in exortu synagogæ b sceptriger Nilicola c in Hebraicam desaveibat infantiam per proceres, impiis obsequentes imperiis, ita et in exordio nascentis Ecclesiæ diabolus, rector tenebrarum, per suos apparitores Christianam moliebatur extinguere infantilem innocentiam: sed, licet lethifer adversarius contra Christianismum mille admovent deceptionum machinas, tamen diffundebantur diatim Catholica semina, et inter vulniferos sævientium persecutorum macrones ager Ecclesiæ fecundabatur.

Denique, prostratis illis primis satoribus, quibus divini ab initio cura commissa seminis fuerat, ad devastandam Dominicam messem tota Romana respublica avidè conspirat, et, veluti egregiis peremptis ducibus, atrocium hostium rabies non nisi multo mitiganda cruore in tota commilitonum offeratur * agmina, incursantur beatæ plane cohortes, æthereo Regi digne militantes, et pro fide, quam sub religionis vexillis professi sunt, millenis proterendæ supplicis exponuntur: ubique locorum adversum te, Christe, feralia pendent edicta, et Christianum nomen, quod juxta Paulum super omne nomen habetur d, non modo verbis, sed etiam verberibus insectantur, et gladiis, triumphant sacri præliatores certaminis interfecti; meliusque moriendo, quam vivendo, hostiles devincunt cuneos. O nova sane et transactis sæculis inaudita prælia! Victi, ut putabatur, coronantur athletæ Christi, et interfecti regnant. Sciendum tamen, quod tripliciter antiquus hostis adversus eos

Crescente
Christiano-
rum numero,
a

E

b
c

F

ineidia demo-
nis crevit et
martyrum
numerus;

* offeratur

d

eos